

άλεσγά ἡ, ἄλεσία Αἴγιν. Ἀπουλ. (Καλημ.) Εῦβ. (Κύμ.) Ζάκ. Κάρπ. Πελοπν. (Λευκτρ. Μάν.) Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) ἄλεσίγα Πόντ. (Κερασ.) ἄλεσά κοιν. ἄλισγά βόρ. ίδιωμ. ἄλεσά Αἴγιν. Χίος ἄλεσέα Πελοπν. (Λευκτρ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀλέθω.

1) Τὸν νὰ ἀλέθῃ τις, ἡ ἄλεσις Β.Εῦβ. Ἡπ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Πόντ. (Κερασ. Τραπ. Χαλδ.) κ.ά.: Πάγω 's σὴν ἄλεσίαν Τραπ. Χαλδ. Ἡ ἄλεσγά μ' γέν' κε Σαρεκκλ. || Φρ. "Εχ' ἄλισγά (ἐπὶ τοῦ ταχέως περιπατοῦντος, τοῦ σπεύδοντος, ὡς δι βιαζόμενος νὰ μεταβῇ εἰς μύλον διὰ νὰ καταλάβῃ μεταξὺ τῶν πρώτων σειράν προτεραιότητος) Β.Εῦβ.

2) Ἡ σειρά τῆς προτεραιότητος, τὴν δοποίαν καταλαμβάνουν οἱ προσερχόμενοι ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸν μύλον πρὸς ἄλεσιν Χίος κ.ά.: Ἐπῆρες τὴν ἄλεσά μον (ῆλεσες, καθ' ἥν ὥραν ἔπρεπε νὰ ἀλέσω ἐγὼ) Χίος. 2) Ποσότης δημητριακοῦ καρποῦ ἥ ἔλαιων ἥ τινος τῶν ὅμοιών ἐφάπαξ καὶ ἄνευ διακοπῆς ἀλεθομένη κοιν.: Μιὰ ἄλεσγά καφὲς (ποσότης καφέ, ὅσην χωρεῖ δι μικρὸς μύλος διὰ χειρὸς κινούμενος) Αθῆν. Μιὰ ἄλεσγά ἀλεύρ. Σαρεκκλ. Νιὰ δυὸς ἄλισγες καλαμπόζ. Αίτωλ. 3) Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια ἔκατέραις τῶν μυλοπετρῶν, μεταξὺ τῶν δοποίων συνθλίβεται δι καρπὸς Μύκ. κ.ά.: Ἡ ἄλεσγά χαλᾶ, διαν. ξεραλέθη δι μύλος (ἥ χαραγμένη ἐπιφάνεια τῶν μυλοπετρῶν καταστρέφεται καὶ καθίσταται λεία, διαν προστρίβωνται αὗται χωρίς νὰ μεσολαβῇ ἀλεθομένος καρπὸς) Μύκ.

Πβ. ἀλέσιμο, ἀλεσμα.

άλεσιμο τό, ἄλεσιμον Ρόδ. ἄλεσιμο Πελοπν. (Μεσσ.) κ.ά. ἀλεσμό Σύμ. ἀλεσμονν Λυκ. (Λιβύσσ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀλέθω.

1) Τὸν νὰ ἀλέθῃ τις, ἄλεσις Σύμ. κ.ά. 2) Πληθ. ἄλεσματα τά, τελετὴ τῆς ἀλέσεως τοῦ σίτου πρὸς παρασκευὴν τοῦ ἀρτου τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὸν γάμον τελουμένη ἐπτά ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ. Τὸν σίτον ἀνάμεικτον μετὰ καρύων, ἀμυγδάλων καὶ ἄλλων ξηρῶν καρπῶν κομίζουν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης, ἀφοῦ δὲ ἀποχωρισθῇ καὶ καθαρισθῇ ἀπὸ τὰ ἀναμεμειγμένα εἶδη ὑπὸ νεανίδων, πέμπεται εἰς τὸν μύλον πρὸς ἄλεσιν Ρόδ. Συνών. ἀλέσματα, περὶ οὗ ίδ. ἀλεσμα 1 β. 2) Φορτίον σίτου ἡ ἄλλου γεννήματος ἑτοίμου πρὸς ἄλεσιν Λυκ. (Λιβύσσ.) Πελοπν. (Μεσσ.) Ρόδ. κ.ά.: Παροιμ. Γύρισε γύρισε τ' ἄλεσιμον 's τὸν μύλον θὰ πάγγ (ἐπὶ τοῦ ἐπιστρέφοντος εἰς τὴν πατρίδα κατόπιν μακρᾶς ἀποδημίας) Ρόδ.

Πβ. ἀλεσιά, ἀλεσμα.

άλεσμα τό, σύνηθ. καὶ Καππ. (Άραβάν.) Πόντ. (Οἰν.) ἄλεσμαν Κύπρ. Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Οἰν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) ἄλισμα βόρ. ίδιωμ.

Τὸ μεσν. οὔσ. ἀλεσμα.

1) Τὸν νὰ ἀλέθῃ τις, ἄλεσις Εῦβ. Ζάκ. Καππ. (Άραβάν.) Κύπρ. Μέγαρ. Πόντ. (Κερασ. Οἰν. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) κ.ά. —Λεξ. Βυζ.: Τέλειωκα τ' ἄλεσμα Μέγαρ. 2) Πληθ. ἄλεσματα τά, γαμήλιος τελετὴ τῆς παρασκευῆς τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὸν γάμον ἀρτου Ρόδ. Τήλ. κ.ά.: Φρ. Μικρὰ ἄλεσματα καὶ μεγάλα ἄλεσματα (διὰ τῆς πρώτης φρ. ἐννοεῖται τελετὴ τὴν δεκάτην τετάρτην ἡμέραν πρὸ τοῦ γάμου, ὅτε καλεῖται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης ιερεὺς πρὸς τέλεσιν ἀγιασμοῦ, ἀλέθεται δὲ πρὸς τιμὴν τῆς ἡμέρας ποσόν τι κριθῆς καταβαλλομένης ἐξ ἡμισείας ὑπὸ τῶν γονέων τῆς νύμφης καὶ τοῦ γαμβροῦ. Διὰ τῆς δευτέρας

φρ. ἐννοεῖται τελετὴ τὴν δωδεκάτην ἡμέραν πρὸ τοῦ γάμου, ὅτε οἱ γονεῖς τῶν μελλονύμφων καταβάλλουν ἐξ ἡμισείας τὴν ἀναγκαίαν ποσότητα σίτου καὶ κριθῆς, ἡτις διανέμεται εἰς τινας οἰκίας πρὸς ἄλεσιν, ὃ δὲ γαμβρὸς περιερχόμενος τὸ χωρίον προσκαλεῖ γυναῖκας νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς οἰκίας αὐτὰς καὶ νὰ ἀλέσουν. Τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὃ γαμβρὸς καὶ νέοι περιέρχονται μετὰ λύρας τὰς οἰκίας καὶ ἔδουν ἄσματα δίστιχα, παρακολουθοῦν δὲ γυναῖκες, αἱ ὅποιαι μεταφέρουν τὰ ἥδη ἔτοιμα ἄλευρα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ὅπου παρατίθεται τράπεζα εἰς τὸν γαμβρόν, τοὺς συντρόφους του καὶ τὰς γυναῖκας, αἱ ὅποιαι ἥλεσαν. Τὸ δεῦτον ἀκολουθεῖ χορὸς διλονύκτιος) Τήλ. Συνών. ἀλεσματα, περὶ οὗ ίδ. ἀλέσιμο 1 β.

2) Τὸ προϊὸν τῆς ἀλέσεως, τὸ ἄλευρον Μέγαρ. Πελοπν. (Λακων.) κ.ά.

3) Ήρισμένη ποσότης ἐκ τοῦ ἀλεύρου, τὴν δοποίαν λαμβάνει δι μυλωθρὸς ὡς δικαίωμα τῆς ἀλέσεως Κεφαλλ. Νάξ. (Φιλότ.) κ.ά.: Παροιμ. Ἐμπάτε, σκύλλοι, ἀλέστε κι ἀλέσματα μὴ δώσετε (ἐπὶ τοῦ διοικοῦντος κακῶς τὰ τοῦ ίδιου σίτου καὶ παραδίδοντος ταῦτα ἔρμαιον εἰς τοὺς μύλους σκύλλον λαμπάργως κατατρώγοντα τὰ ἄλευρα ἥθελεν ἐπιτρέψει δι μυλωθρὸς δχι μόνον ἔλευθέραν τὴν εἰσόδον, ἀλλὰ καὶ δωρεὰν νὰ ἀλέσῃ. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,443 κέξ.) Κεφαλλ. Συνών. ίδ. ἐν λ. ἀλεσματική. 3) Ο παρεσκευασμένος πρὸς ἄλεσιν καὶ στελλόμενος εἰς τὸν μύλον σίτος ἡ ἄλλος τις δημητριακὸς καρπὸς κοιν.: Εἶναι ἑτοίμο τὸ ἄλεσμα Πελοπν. (Κλουτσινοχ. Κορινθ.) Φκειάνω τὸ ἄλεσμα (έτοιμάζω καθαρίζω καὶ συσκευάζω ἐντὸς σάκκου) Πελοπν. (Άρκαδ. Κορινθ.) Κάνω τ' ἄλεσμα Ἀνδρ. Κρήτ. (Βιάνν.) Ἐγύρισε ἀνάλεστο τὸ ἄλεσμα Πελοπν. (Τρίκκ.) Ἐχω ἔνα ἄλεσμα σ' τάρι (ποσότητα δωρισμένην νὰ σταλῇ ἐφάπαξ εἰς τὸν μύλον) Μέγαρ. Θὰ πάν τ' ἄλισμα 's τὸν μύλον Εῦβ. (Στρόπον.) Ἀλέσματα δὲν είχι ἄλλα κι ἵκετος ἔφιβγι χονρὶς ν' ἀλέσ' τ' ἄλισμα τ' Μακεδ. Ἐπισαν ποντικά ἄλεσματα 's τὸν μύλον κι δὲ βρίσκουν κιρό ν' ἀλέσον Στερελλ. (Αίτωλ.) || Φρ. Φτειάροντ τ' ἄλεσματα (έτοιμάζουν πρὸς ἄλεσιν τὸν σίτον πρὸς παρασκευὴν τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὸν γάμον ἀρτου) Πελοπν. (Μαντίν.) Ρίχνοντ τ' ἄλεσματα (ἐπὶ γυναικῶν καὶ νεανίδων συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ, αἱ ὅποιαι καλούμεναι εἰς τὴν οἰκίαν του ἑτοιμάζουν τὸν πρὸς ἄλεσιν σίτον διὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ γαμηλίου ἀρτου, προέρχεται δὲ ὁ σίτος οὗτος ἐκ διαφόρων ποσοτήτων ἀποστελλομένων ὑπὸ τῶν συγγενῶν, ἀναμείκτων δὲ μετὰ σύκων, καρύων, ἀμυγδάλων καὶ ἄλλων ξηρῶν καρπῶν, οἵτινες ἀποχωρίζονται ὑπὸ τῶν γυναικῶν) Πελοπν. (Γορτυν. Δημητσάν.) || Παροιμ. "Οπου κι ἀν πάη τ' ἄλεσμα, δι μύλος θὰ τ' ἀλέσῃ (ὅτι δὲν είναι δυνατὸν ν' ἀποφύγῃ τις τὸ μοιραῖον) Κρήτ. Συνών. ἀλεστικό 2.

3) Μείγμα σίτου καὶ κριθῆς στελλόμενον εἰς τὸν μύλον πρὸς ἄλεσιν (ἥ ειδίκευσις τῆς σημ. ὀφείλεται εἰς τὸ σιτήθως διὰ λόγους οἰκονομίας δι σίτος ἀλέθεται ἀνάμεικτος μετὰ κριθῆς) Ιμβρ.: "Αλισμα είναι τὸν ψωμί μας, δὲν είναι σκέτου σ' τάρι".

Πβ. ἀλεσιά, ἀλεσμα.

άλεσματάρις δ, ἀμάρτ. ἀλισματάρ' Στερελλ. (Αίτωλ.)

Ἐκ τοῦ ούσ. ἀλεσμα.

Ο προσερχόμενος εἰς τὸν μύλον πρὸς ἄλεσιν.

***άλεσματέα** ἡ, ἀλεσματὲ Κρήτ. (Σφακ.)

Ἐκ τοῦ ούσ. ἀλεσμα.

Ἡ πρὸς ἄλεσιν ἀποστελλομένη εἰς τὸν μῆλον ποσότης πηγῶν: Νὰ πάω θέλει 'ς τὴ χώρα νὰ πάρω μηλὸν ἀλεσματὲ καρπό. Συνών. ἵδ. ἐν λ. ἀλεστικὸ 2.

ἀλεσματερὸ τό, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλεσματα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ερό. Μικρὰ ποσότης δημητριακοῦ καρποῦ ἀποστελλομένη τὸν μύλον πρὸς ἄλεσιν. Πρ. ἀλέσιμο 2, ἀλεσματικὸ 2.

ἀλεσματίζω Κρήτ. (Βιάνν. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλεσματα.

Καθαρίζω τὸν σῖτον ἢ ἄλλον δημητριακὸν καρπὸν διὰ νὰ ἀλεσθῇ.

ἀλεσματικὴ ἡ, Κρήτ. ἀλεσματικὸ τό, Λεξ. Περιδ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλεσματα.

Ἡ ποσότης τοῦ ἀλεθομένου σίτου ἢ τοῦ ἀλεύδου, τὴν δοπίαν λαμβάνει ὡς δικαιώματος ὁ μυλωθρὸς ἐνθ' ἀν.: Παροιμ. Ἀλεσματικά, φουρνιάτικα, τοῦ μυλωνᾶ 'ναι ἡ πίτια (ἐξ ὅλων μόνον ὁ μυλωθρὸς κερδίζει). Συνών. ἀλεσματικὸ 2 β, ἀλεστικὴ (ἵδ. ἀλεστικὸς 2), ἀλεστικὸ 1, διαλέστροι, ξάγι.

ἀλεσμάτισμα τό, Κρήτ. (Βιάνν. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ο. ἀλεσματικός.

Ο καθαρισμὸς καὶ ἡ λουτὴ προετοιμασία τοῦ μέλλοντος νὰ σταλῇ εἰς τὸν μύλον σίτου ἢ ἄλλου δημητριακοῦ καρποῦ.

ἀλεσματοσάκκη τό, Κρήτ. (Βιάνν. κ. ἀ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλεσματα καὶ σάκκι.

Ο σάκκος ὁ περιλαμβάνων τὸ ἀλεσματα, ἥτοι τὸν πρὸς ἄλεσιν δημητριακὸν καρπόν, ἔχων χωρητικότητα συνήθως 60-70 ὀκάδων. Πρ. ἀλεσματοσάκκούλλα.

ἀλεσματοσάκκούλλα ἡ, Κρήτ. (Βιάνν. κ. ἀ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλεσματα καὶ σάκκούλλα.

Σάκκος μικρᾶς χωρητικότητος συνήθως 15-20 ὀκάδων περιλαμβάνων τὸν πρὸς ἄλεσιν σίτον. Πρ. ἀλεσματοσάκκι.

ἀλεσμδες δ, ΓΧατζιδ. MNE 1,417. —Λεξ. Ἡπίτ.

Τὸ μεσν. οὐσ. ἀλεσμός.

Τὸ νὰ ἀλέθῃ τις, ἡ ἄλεσις ἐνθ' ἀν.: Αὐτὸ τὸ κριθάρι εἶναι ξερὸ καὶ δὲν ἔχει ἀλεσμό ΓΧατζιδ. ἐνθ' ἀν. Συνών. ἀλέσια 1, ἀλέσιμο 1, ἀλεσματικό 1.

ἀλεστής δ, Κρήτ. κ. ἀ. —Λεξ. Λάουνδ. Ἡπίτ. Μ. Ἐγκυκλ. ἀλεστής Μακεδ. (Γκριντ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αίτωλ.) κ. ἀ. Θηλ. ἀλέστρα Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ ο. ἀλέθω. Η λ. καὶ τὸ θηλ. ἀλέστρα καὶ παρὰ Σομ.

1) Ο μεταβαίνων εἰς τὸν μύλον διὰ νὰ ἀλέσῃ δημητριακοὺς καρποὺς ἐνθ' ἀν.: Κτάει οὐν ἀλεστής καὶ 'ς τοὺν ἄλλουν τὸν μύλον, γλέπτ' πάλι' σπανὸ μυλονᾶ (ἐκ παραμυθ.). Γκριντ. Συνών. ἀπαλέτης. 2) Μυλωθρὸς Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ.

ἀλεστικὸ τό, ἀλεστικὸν Ρόδ. κ. ἀ. ἀλεστικὸ σύνηθ. ἀλιστ' κὸ βόρ. ἴδιωμ. ἀλισκὸ Λέσβ. Μόνον πληθ. ἀλεστικὰ Πόντ. (Κερασ.) ἀλιστ' κὰ Ἡπ. (Ζαγόρ. κ. ἀ.) Λέσβ. Στερελλ. ἀλιστ' κὰ Ἡπ. ἀλέστικα Πόντ. (Σάντ.) ἀλέστικα Σύμ.

Τὸ μεσν. οὐσ. ἀλεστικόν. Πρ. Πρόδρομ. 2,37 (εκδ. Pernot - Hesselung) «ἀλεστικά, φουρνιάτικα, βαλανικά σπατούνια».

1) Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ μυλωθροῦ διὰ τὴν ἄλεσιν ἐνθ' ἀν.: Παροιμ. Ἐμπάτε, σκύλλοι, ἀλέστε καὶ ἀλεστικὰ μὴ δώστε (ἐπὶ τοῦ κακῶς τὰ τοῦ ἴδιου οἴκου διοικοῦντος καὶ παραδίδοντος αὐτὰ ὡς λείαν εἰς τοὺς καταχραστὰς καὶ ἄρπαγας, ὡς ἔαν ἡθελεν ἐπιτρέψει ὁ μυλωθρὸς εἰς τοὺς κύνας, οἱ όποιοι ἄλλως εἶναι ἐπιζήμιοι εἰς τοὺς μύλους κατατρώγοντες μετὰ λαιμαργίας τὰ ἄλευρα, ὅχι μόνον νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως εἰς τὸν μύλον, ἄλλα καὶ δωρεάν νὰ ἀλέσουν, γενικώτερον δὲ ἐπὶ πάσης οίκογενειακῆς ἢ κοινωνικῆς ἀταξίας) πολλαχ. Συνών. ἵδ. ἐν λ. ἀλεσματική. 2) Ἡ πρὸς ἄλεσιν ἔτοιμαζομένη ποσότης τοῦ δημητριακοῦ καρποῦ ΚΠασαγιάνν. Παραμύθ. 83: Γέρμωσ' τὰ σακκὰ ἀλεστικὸ ἀποβραδὺς νὰ ἔσκινήσω πρὸν μὲ πάρ' ἡ αὐγή. Συνών. ἀλέσιμο 2, ἀλεσματικό 3, *ἀλεσματέα, ἀλετό.

ἀλεστικὸς ἐπίθ. Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. Ἐλευθερούδ. ἀλεστικὴ ἡ, Βιθυν. κ. ἀ. ἀλιστ' κὴ Μακεδ. ἀλιστ' κὴ Μακεδ. (Χαλκιδ.) ἀλισκὴ Ἡμβρ. Μακεδ. (Πάγγ.) Σαμοθρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλεστικής.

1) Ο πρὸς ἄλεσιν χρήσιμος Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. Ἐλευθερούδ.: Ἀλεστικὴ μηχανή. 2) Ούσ., ἡ ἀμοιβὴ, τὴν δοπίαν λαμβάνει ὁ μυλωθρὸς εἰς χρῆμα ἡ εἰς εἰδος δημητριακοῦ καρποῦ διὰ τὴν ἄλεσιν Βιθυν. Μακεδ. (Πάγγ. Χαλκιδ. κ. ἀ.) Σαμοθρ. κ. ἀ.: Μᾶς πῆρι ἡ μ' λουνᾶς τρεῖς οὐκάδις ἀλισκὴ Ἡμβρ. || Παροιμ. Ἐμπάτε, σκύλλοι, ἀλέστε καὶ ἀλεστικὲς μὴ δίνετε (περὶ τῆς σημ. ἵδ. ἀλεστικὸ 1) Βιθυν. Συνών. ἵδ. ἐν λ. ἀλεσματική.

ἀλεστδες ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Χαλδ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ο. ἀλέθω. Πρ. Θησαυρ. ἐν λ. ἀλεστική.

Ἄλεσμένος ἐνθ' ἀν.: Ἀλεστὸν καβὲν (καφὲς ἀλεσμένος διὰ τὸν μύλον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν κοπανιστόν) Χαλδ.

ἀλετήρι τό, Καππ. (Μιστ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀροτήρ = ὁ ἀρῶν, ὁ δργώνων, ἀντὶ ἀροτήρ = τραπέντος τοῦ ο εἰς ε παρὰ τὸ ρ καὶ κατόπιν δι' ἀνομ. τραπέντος καὶ τοῦ ρ εἰς λ.

Ἀροτρον: Ἀσμ.

Εἰν' καὶ τὸ ἀλετήρι τοῦ Χριστὸν ἡ βουτημένο, εἰν' τὰ ζευγολίτα τὸ σὰν ἀκλωστα μετάξια

(τὸ ἀκατανόητον Χριστὸν ἡ βουτημένο πιθανός ἀντὶ τοῦ χρυσαφοβουτημένο). Συνών. ἀλέτι 2, ἀλέτρη, ἀλέτρι 1, ἀλετρο 1.

ἀλέτι τό, Πόντ. (Οφ.) ἀλέτη Πόντ. (Οφ. Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. alet = ἐργαλεῖον.

1) Ἐργαλεῖον οίουδήποτε τεχνίτου, κτίστου, ξυλουργοῦ, σιδηρουργοῦ κττ. Πόντ. (Οφ. Τραπ. Χαλδ.): Ἐφορτῶθεν τὸ ἀλέτη τὸ πάει τὸ σὴν κάμασιν (ἐφορτώθη τὰ ἐργαλεῖα του καὶ πηγαίνει εἰς τὴν ἐργασίαν) Χαλδ. Ἐφερε

